

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5
A. ÇAYLAK TEVFİK'İN HAYATI VE ESERLERİNE DAİR.....	7
B. HAZÎNE-İ LETÂİF'İN METNİ.....	19
SÖZLÜKÇE.....	223

ÖN SÖZ

XIX. Asır Türk Edebiyatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun hem sosyal-siyasi ve kültürel alanda yaşadığı medeniyet krizinin gölgesi altında şekillenmiş olması hem de yeni değerler ve ufuklar arayışı olmak bakımından ayrı bir önemi haizdir. Bu dönemin edebiyat tarihi oluşturulurken de söz konusu şartların belirleyici olduğu görülür. Hatta kimi araştırmacılar Tanzimat sonrası edebiyat tarihini edebiyatın kendi bünyesine ait niteliklerin değil edebiyat dışı şartların şekillendirmiş olmasını önemli bir sorun olarak vurgularlar. Bu bağlamda belli edebî çevrelere eklenerek eser veren ve çoğunlukla mevcut düzen ya da değerler sistemine muhalefet eden yazar ve edebiyatçıların edebiyat tarihi literatüründe yer almış olmaları dikkat çekicidir.

Bütünüyle bakıldığında çeşitli sosyal-siyasal önerilerle şekillenen ve ilerleyen edebiyat dünyasında, dönemin heyecanlı tartışmalarından uzak duran ve kendi yazarlık sezgileri ile hareket eden yazarlar da vardır. İşte Mehmet Tevfik bunlardan biri olarak nitelendirilebilecek özellikler taşır. O, ne Batı'ya yönelen ilgi çerçevesinde gelişen edebî akımlardan etkilenmiş ne de dönemin harareti edebiyat tartışmalarında yer almıştır. Mehmet Tevfik, çıkardığı Çaylak isimli mizah gazetesi ile alanında bir öncü rol oynadığı gibi Osmanlı gündelik hayatına odaklanarak onları kayıt altına almayı büyük sanatkar olmaktan daha önemli bulmuş ve bu vadede göz ardı edilmeyecek eserler bırakmıştır. Çaylak Tevfik, sahil bir duyarlılık ile değişen şartların etkisinde kaybolan köklü bir toplumun gündelik hayatındaki renkli, canlı, özgün ve sıcak ayrıntıların unutulmaması için çaba göstermiştir. *İstanbul'da Bir Sene* gibi alanında tek örnek olan kıymetli eserinin yanun-

da döneminde hali hazırda tedavülde olan fıkraları derlemesi de onun bu çabasının sonucudur. İçerdiği kıymetli folklorik malzeme nedeniyle yabancı araştırmacıların da dikkatini çeken yazarın *İstanbul'da Bir Sene*, *Bu Adem* ve *Letâif-i Nasreddin* isimli eserleri Almancaya çevrilmiştir.

Çaylak Tevfik'in *İstanbul'da Bir Sene* isimli eseri yeni harflerle yayımlanmış diğer bazı eserleri de araştırmacıların ilgi odağına girmiş görünmektedir. Yazarın en geniş hacimli fıkra derlemesi olan *Hazîne-i Letâif* ise kitap olarak yayımlanmadığından çalışmamız eseri günümüz okuyucuna sunmayı hedeflemiştir. Eser, 1302/1884 yılında Kitapçı Arakel tarafından İstanbul'da basılan *Hazîne-i Letâif* metnidir. Söz konusu metin esas alınarak latin harflerine aktarılmıştır. Aktarma, büyük oranda hafifletilmiş transkripsiyon olarak bilinen metoda uygun olarak yapılmaya gayret edilmiştir. Uzatma, ayın, hemze gibi Osmanlı Türkçesi işaretlerinden olan bazı işaretleri kullanırken daha çok Türk Dil Kurumu'nun 2009'da yayımladığı Yazım Kılavuzu'na büyük oranda uyulmaya çalışılmıştır. Yazım Kılavuzu'nda bulunmayan kelimeler ise *Hazîne-i Letâif*'teki aslına sadık kalınarak yazılmaya dikkat edilmiştir. Metin, ilk yayımlandığı dönemdeki dilinin otantik havasından uzaklaştırmamak için büyük oranda aynen aktarılmıştır. Örneğin günümüzde artık kelimedeki ses uyumuna göre şekillenen (-dir,-tır) ekleri çeviri metinde daima (-dir) olarak tercih edilmiştir. Arapça ve Farsça kökenli kelimeler ile yabancı isimler aynen okunduğu gibi yazılmaya çalışılmıştır. Bu türden tasarruflarımızda daha ziyade metnin doğru anlaşılması ve günümüz okuruna hitap edebilmesi endişesi belirleyici olmuştur. Metinden daha iyi istifade edilebilmesi için çalışmanın sonuna bir sözlükçe eklenmiştir.